

PRIVACY FORUM IDÉKATALOG

24. juni 2008

IT- og Telestyrelsen

Holsteinsgade 63

2100 København Ø

Telefon 3545 0000

Telefax 3545 0010

E-post itst@itst.dk

Netsted www.itst.dk

CVR-nr. 2676 9388

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING.....	3
2	PRIVACY FORUM	4
2.1	SAMMENFATNING AF ANBEFALINGER.....	5
2.2	SAMMENFATNING AF EKSISTERENDE INITIATIVER	6
3	ARBEJDSGRUPPEN <i>INTERNATIONALT</i>.....	7
3.1	ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER	7
3.2	EKSISTERENDE INITIATIVER	8
4	ARBEJDSGRUPPEN <i>AWARENESS</i>	8
4.1	ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER	8
4.2	EKSISTERENDE INITIATIVER	10
5	ARBEJDSGRUPPEN <i>REGULERING OG ARKITEKTUR</i>.....	10
5.1	ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER	11
5.2	EKSISTERENDE INITIATIVER	13
6	ARBEJDSGRUPPEN <i>FORSKNING OG INNOVATION</i>	13
6.1	ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER	14
6.2	EKSISTERENDE INITIATIVER	15
7	ARBEJDSGRUPPERNES SAMMENSÆTNING	17

IT- og Telestyrelsen

Generel information om Privacy Forums arbejde, samt links til dokumenter findes på itst.dk¹ under it-sikkerhed og privacy.

Arbejdsgrundlag² og arbejdsdokumenter, herunder casesamling³ og vejledning⁴ fra arbejdsgruppen Awareness findes ligeledes på IT- og Telestyrelsens hjemmeside.

¹ Generel information findes på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/beskyttelse-af-privatlivssferen-2/privacy-forum>

² Arbejdsgrundlaget kan findes på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/filer/privacy-og-privacy-forum/Arbejdsgrundlag%20for%20Privacy%20Forum.pdf>

³ Casesamlingen kan findes på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/filarkiv/privacy/Arbejdsdokument%20-%20Casesamling.pdf>

⁴ Vejledning kan findes på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/filarkiv/privacy/Arbejdsdokument%20-%20Vejledning%20%28PETS%29.pdf>

1 Indledning

Brugen af nye teknologier har en positiv samfundsmæssig effekt. Nye informations- og kommunikationstjenester som f.eks. stedbestede tjenester, e-handel, offentlige selvbetjeningsløsninger og netbanker gør livet lettere for den enkelte i hverdagen, og har samtidig en positiv, samfundøkonomisk gevinst. Brugen af disse elektroniske tjenester kan imidlertid medføre, at et stigende antal digitale oplysninger lagres om brugerne. Derved opstår der en risiko for, at personhenførbare data vil kunne misbruges. Den øgede anvendelse af blandt andet internettet medfører derfor også en risiko for krænkelse af privatlivets fred. Dette skyldes, at der på internettet dels afgives flere informationer, samt at det er svært at slette information, når den én gang er offentliggjort.

Privatlivets fred, også kaldet privacy, er en grundlæggende rettighed i Danmark, manifesteret ved blandt andet paragraf 71 og 72 i Grundloven. Beskyttelsen af privatlivet, herunder personfølsomme oplysninger om den enkelte borger, er endvidere reguleret af blandt andet Den Europæiske Menneskeretskonvention og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger. Dette er implementeret i dansk ret ved persondataloven.

IT- og Telestyrelsen

Privacy handler om at beskytte "*retten til at være alene*" - eller som formuleret i Den Europæiske Menneskeretskonventions artikel 8: "*Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance*". Nøglebegreber er således beskyttelse af individets integritet og privatlivets fred, samt individets kontrol over hvornår og hvordan personhenførbare informationer frigives. Man skal som individ selv have kontrol over den risiko, man udsætter sig for – også med hensyn til ens personhenførbare oplysninger. Den engelske tænketank DEMOS, som forsker i demokrati og demokratiske principper, definerer privacy som: "Privacy can best be understood as a protection against certain kinds of risks - risks of injustice through such things as unfair inference, risks of loss of control over personal information, and risks of indignity through exposure and embarrassment"⁵.

Privacy er derfor en central faktor i udnyttelsen af informations- og kommunikationsteknologiens (IKT) potentialer. Integrationen af privacy-hensyn i IKT løsninger skaber tillid i den udstrækning, at brugernes privatliv respekteres. Tillid er en forudsætning for, at brugere og virksomheder vil kunne udnytte de mange potentialer, som IKT tilbyder. Ingen tillid – ingen anvendelse. En kritisk udfordring består derfor i at sikre, at en given teknologisk mulighed udnyttes samtidigt med, at der tages højde for borgerens ret til privatliv.

⁵ <http://www.demos.co.uk/catalogue/thefutureofprivacyvolume1>

2 Privacy Forum

Som en følge af udviklingen i anvendelse af IKT, tog Videnskabsministeren i 2006 initiativ til at etablere Privacy Forum. Formålet var at skabe et forum, hvor idéer til privacy tiltag kunne opstå.

Det følger af Privacy Forums arbejdsgrundlag⁶, at forummet skulle beskæftige sig med alle niveauer af privacy – det vil sige i forhold til borgere, virksomheder, myndigheder og internationale organisationer. Herudover skulle forummet pege på metoder til at sikre privacy, for eksempel teknologiløsninger, standarder, offentlig styring og awareness.

Privacy Forum har haft en bred deltagerkreds – fra små virksomheder og organisationer til enkeltpersoner, repræsentanter fra Dansk Industri og universiteter. Herved er privacy blevet anskuet bredt fra mange synsvinkler.

IT- og Telestyrelsen

Privacy Forums arbejde har været delt i følgende fire arbejdsgrupper: *Internationalt, Awareness, Regulering og Arkitektur* samt *Forskning og Innovation*.

Formålet med de fire arbejdsgrupper har været, at deltagerne kunne komme med en række konkrete anbefalinger til privacy tiltag indenfor de fire forskellige områder. Nogle deltagere har deltaget i flere arbejdsgrupper. Der henvises til afsnit 7 for en oversigt over deltagerkredsen. Det bemærkes, at arbejdsgruppen vedrørende *Awareness* har ligget i regi af Dansk Industri (ITEK). Dette skyldes, at ITEK/DI allerede havde etableret en sådan gruppe inden arbejdet med privacy forum fik momentum, samt at der var stort personsammenfald med den interesserede kreds i Privacy Forum og ITEK's gruppe. Resultatet af arbejdet er sammenfattet i dette idékatalog. Idékataloget har været sendt til kommentering blandt deltagerne af Privacy Forum.

Privacy Forum er blevet sekretariatsbetjent af IT- og Telestyrelsen, som har stået for faciliteringen og sammenfatningen af idékataloget. Således er idékataloget og dets anbefalinger alene Privacy Forums. Dog er tilføjelserne om *eksisterende initiativer* tilføjet af IT- og Telestyrelsen, og kun behandlet af Privacy Forums medlemmer via individuelle medlemmers skriftlige kommentering af idékataloget.

⁶ Arbejdsgrundlaget kan findes på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/filer/privacy-og-privacy-forum/Arbejdsgrundlag%20for%20Privacy%20Forum.pdf>

2.1 Sammenfatning af anbefalinger

Nedenfor er en sammenfatning af de konkrete anbefalinger, som de fire arbejdsgrupper i Privacy Forum er kommet frem til. Anbefalingerne kan overordnet opdeles i tre grupper med fokus på henholdsvis det offentlige, borgerne og tværgående initiativer:

Målgruppe	Anbefaling	Indhold
Det offentlige	Etablering af en tværoffentlig arkitekturgruppe	Udarbejdelse af tværoffentlige vejledende retningslinier i form af en referencemodel for privacy, der også adresserer offentlig indkøbspolitik, udbudsprocedurer, m.m.
	Koordinering med DS484 arbejdet	Sikre konsistens mellem DS484 arbejdet og privacy forhold.
Borgerne	Rådgivning og kompetenceløft af borgerne på privacyrelaterede områder.	En informationsindsats via blandt andet segmenteret uddannelsesmateriale og en hjemmeside, der omhandler beskyttelse af privacy ved brug af internet og e-mail.
Tværgående initiativer	Oprettelse af et forum for "Gensidig Orientering om Privacy-spørgsmål i Internationale Fora" (GOPIF).	Dialogforum med deltagelse af repræsentanter fra danske organisationer med henblik på drøftelse af spørgsmål relateret til privacy i internationale fora.
	Oprettelse af et it-sikkerheds- og privathedsinstitut	Et it-sikkerheds- og privathedsinstitut med fast bevilling og mulighed for aktiv deltagelse i grundforskning samt ansvar for uddeling af forskningsmidler.
	Etablering af et målrettet forskningsprogram indenfor privacy	Forskningsprogram placeret i Det Strategiske Forskningsråd, og administreret i overensstemmelse med Rådets normale udmøntningspraksis og strategiske kvalitetskrav.
	Privacy-pris og privacy-konference	Uddeling af privacy-pris for at skabe fokus og opmærksomhed, gerne uddelt på privacy-konference.
	Etablering af nationalt privacy-netværk.	Et bredere og mindre forpligtende netværk.

IT- og Telestyrelsen

Privacy Forum anbefaler, at der sker en styrket indsats på alle tre områder, det offentlige, borgerne samt tværgående initiativer for at imødekomme den øgede digitalisering. I særdeleshed ønskes en tværoffentlig arkitekturgruppe nedsat samt forøget fokus på forskningen indenfor privacy. Under sidstnævnte tænkes specifikt på etablering af et it-sikkerheds- og privathedsinstitut, samt afholdelsen af en privacy-konference med uddeling af privacy-pris.

2.2 Sammenfatning af eksisterende initiativer

Der er allerede iværksat en række initiativer indenfor privacy-området. Det drejer sig blandt andet om:

Målgruppe	Initiativ	Indhold
Det offentlige	Nedsættelse af en tværoffentlig arbejdsgruppe med henblik på fortsat fremme af privacy-hensyn i udviklingen af den offentlige sektor.	Er en del af regeringens strategi for digital forvaltning 2007-2010. Arbejdet forventes blandt andet at tage sit udgangspunkt i Privacy Forums og It-sikkerhedspanelets anbefalinger..
	Udarbejdelse og implementering af intern strategi for privacy i IT- og Telestyrelsen.	IT- og Telestyrelsen har igangsat arbejdet med en intern strategi for privacy. Koordinering med DS484 er indeholdt heri.
Borgerne	Hjemmesiden www.privacyforum.dk	Fokus på privacy-problemstillinger, privat initiativ. Redigeret af Allan Bo Rasmussen og Mikael Hertig.
	Hjemmesiden www.itst.dk	ITST's nye hjemmeside indeholder forskellige artikler og oplysninger om arbejdet vedrørende privacy ⁷ .
	Netsikker nu!-kampagnerne.	Måltrettet kampagne, drevet af ITST, med råd om blandt andet valg af adgangskoder og brug af kreditkort ved e-handel.
	Hjemmesiden www.it-borger.dk	På hjemmesiden, drevet af ITST, er der offentliggjort en række artikler blandt andet under overskrifterne "Lov og ret" og "Privatliv og overvågning" ⁸ . Artiklerne guider borgeren igennem rettigheder, muligheder, risici og relevant lovgivning.
Tværgående netværk	The European Privacy Institute ⁹	Et netværk for blandt andet forskningsinstitutioner med fokus på privacy i et europæisk perspektiv.
	ITEK/DI's privacy-awareness netværk	Netværket arbejder med at udbrede kendskabet til hvordan myndigheder, borgere, virksomheder og politikere kan arbejde med bedre beskyttelse af personhenførbare oplysninger.
	WPISP, OECD	IT- og Telestyrelsen deltager som repræsentant i OECD's arbejdsgruppe <i>Working Party on Information Security and Privacy</i> , som bl.a. beskæftiger sig med privacy-spørgsmål.

IT- og Telestyrelsen

⁷ <http://www.itst.dk/search?SearchableText=privacy&x=34&y=10>

⁸ <http://www.it-borger.dk/lov-og-ret/kedebreve/privatliv-og-overvagning/?searchterm=Privatliv%20og%20overvagning>

⁹ <http://www.privacyinstitute.eu/>

Bortset fra de af ovenstående initiativer, som direkte drives af IT- og Telestyrelsen, er disse eksisterende initiativer p.t. ikke statsligt finansierede. De ligger dog i forlængelse af anbefalingerne, og er afhængig af finansiering for at fortsætte deres virke. Videnskabsministeriet bør derfor se på de eksisterende initiativer, inklusive de, der rækker ud over ministeriets ressort, og overveje hvorvidt Videnskabsministeriet kan medvirke til initiativernes fortsatte eksistens.

Endelig bemærkes til ovenstående tabel over eksisterende initiativer, at trods de udgør et stort skridt i den rigtige retning, er det Privacy Forums opfattelse, at disse initiativer ikke er tilstrækkelige til at sikre hensynet til privatlivets fred i Danmark. Indsatsen på området skal accelereres, såfremt tilliden til digitaliseringen – i offentligt såvel som privat regi - skal bibeholdes.

3 Arbejdsgruppen *Internationalt*

Udgangspunktet for arbejdsgruppen har været et fokus på muligheden for videndeling og koordinering indenfor de internationale tiltag indenfor privacy.

IT- og Telestyrelsen

3.1 Arbejdsgruppens anbefalinger

Følgende underafsnit skitserer arbejdsgruppens anbefalinger.

3.1.1 GOPIF

Flere af arbejdsgrupperne, herunder *Internationalt*, har diskuteret vigtigheden af internationalt arbejde med privacy, herunder specielt netværk der skaber dialog mellem forskellige aktører på området. Det er vigtigt, at den viden, som genereres i de internationale fora, akkumuleres. Herved kan den skabe grobund for gensidig udveksling mellem de aktører, der i forskellig sammenhæng repræsenterer og skaber rammerne for Danmarks initiativer på privacy-området. Endvidere vil en koordinering af holdninger også skabe mere konsistens i udmeldinger i forskellige fora, og dermed være med til at fremme Danmarks synspunkter indenfor området.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor: Oprettelse af et forum til ”**Gensidig Orientering om Privacy-spørgsmål i Internationale Fora**” (GOPIF) med deltagelse af repræsentanter fra danske organisationer og myndigheder. Det foreslås, at IT- og Telestyrelsen varetager formandskabet og sekretariatsbetjening for dette forum. Formålet med GOPIF vil være at sikre et forum, hvor der vil kunne drøftes problemstillinger om dansk privacy-arbejde i internationale fora, hvor erfaringer og ”best practice” udveksles mellem deltagerne, og hvor særlige danske synspunkter i relation til privacy vil kunne fremmes. Deltagerkredsen anbefales at bestå af repræsentanter for danske organisationer og myndigheder med arbejde i internationale privacy-relaterede fora. Der vil i den forbindelse kunne inviteres ad hoc deltagere til møder i GOPIF afhængigt af dagsordenens indhold. Det anbefales, at GOPIF ikke har mulighed for at pålægge den enkelte repræsentant i et internationalt forum at fremføre bestemte synspunkter.

GOPIF vil på sine møder kunne drøfte privacy-standpunkter og -rapporter, som de forskellige internationale fora har udarbejdet med henblik på at identificere synspunkter, som vil kunne fremmes i de internationale fora. Endvidere anbefales det, at GOPIF af IT- og Telestyrelsen anvendes som dialog- og høringspartner ved udarbejdelse af rapporter/analyser på forskellige områder i relation til privacy.

3.2 Eksisterende initiativer

IT- og Telestyrelsen deltager i samt følger forskellige internationale foras arbejde inden for privacy. Blandt andet er IT- og Telestyrelsen Danmarks repræsentant i den OECD-arbejdsgruppe, som arbejder med informationssikkerhed og privacy (Working Party on Information Security and Privacy - WPISP).

4 Arbejdsgruppen Awareness

IT- og Telestyrelsen

Fokus for arbejdsgruppen Awareness har været initiativer rettet mod at skabe kompetencer og opmærksomhed på privacy.

4.1 Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppen har i arbejdet med anbefalingerne også produceret to arbejdsdokumenter, henholdsvis en casesamling og en vejledning om beskyttelse af internet og e-mail anvendelse (brug af privacy enhancing technologies - PET). Casesamlingen indeholder en forklaring på privacy-begrebet, hvilken beskyttelse loven giver, samt hvad man gør, når ens privacy krænkes. Ydermere er indeholdt en samling af cases over centrale privacy-problemstillinger. En af de medtagne cases beskriver for eksempel, hvordan det stort set er umuligt at ”trække udtalelser tilbage”, når de først er publiceret på internettet. Vejledningen er en konkret skitse af mulige sikkerhedsniveauer på en brugers computer, samt hvordan og hvad man skal gøre for at opnå beskyttelse mod beskrevne ondsindede handlinger. Begge arbejdsdokumenter kan downloades på IT- og Telestyrelsens hjemmeside¹⁰. Begge dokumenter er igangværende arbejder. Gruppens anbefalinger herudover er følgende:

4.1.1 Information og vejledning til borgerne

Der er et behov for at levere mere information samt yde vejledning til borgerne for at højne vidensniveauet omkring beskyttelse af privatlivets fred. En første oversigt over området er udarbejdet af gruppen i form af en casesamling¹¹. Ydermere må området omkring borgernes anvendelse af internettet, hjemmesider og e-mail anses som særlig kritisk, da begge disse tjenester benyttes af stort set alle borgere med internet adgang. Gruppen har udarbejdet et udkast til en vejledning til sikring af privacy ved brug af internettet (kan downloades via IT-

¹⁰ <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/beskyttelse-af-privatlivssferen-2/privacy-forum>

¹¹ <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/filarkiv/privacy/Arbejdsdokument%20-%20Casesamling.pdf>

og Telestyrelsens hjemmeside¹²). Begge vejledninger bør være under kontinuerlig revision, hvorfor gruppen anbefaler en løbende opdatering.

Arbejdsgruppen Awareness anbefaler derfor: Tilvejebringelse af **information til borgerne om privacy og vejledning af borgerne i hvordan de beskytter sig selv på nettet**. Informationen bør vedrøre såvel offentlige som private udbredte services. Ovennævnte casesamling og vejledning, som kan downloades på IT- og Telestyrelsens hjemmeside¹³, foreslås offentliggjort på it-borger.dk eller på anden vis formidlet på en hensigtsmæssig måde til borgerne. Materialet bør målrettes forskellige borgergrupper. Der vil være behov for opdateringer og revisioner efterhånden som nye services og teknologier kommer til og eksisterende løsninger udbygges. Det anbefales derfor, at der etableres en fast gruppe af interessenter, som Videnskabsministeriet løbende kan konsultere. Videnskabsministeriet bør støtte gruppen, for eksempel ved at stille nødvendige ressourcer til rådighed.

IT- og Telestyrelsen

4.1.2 Privacy netværk

I lighed med anbefalingen fra den internationale gruppe anbefales det at oprette et nationalt netværk for privacy-initiativer. Et sådan netværk vil kunne målrette og fokusere privacy-tiltag, og endvidere bistå med at koordinere offentlige og private ressourcer til en samlet indsats med følgende større effekt.

Udgangspunktet for etableringen af et sådanne netværk kunne tages i Privacy Forums medlemmer.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor: Oprettelse af en "**telefonliste**" og et **netværk indenfor privacy i Danmark**. Det anbefales, at man i Videnskabsministeriet på baggrund af telefonlisten tager ansvar for at lave et netværk til at stimulere fortsat viden om privacy, og samtidig har en oversigt over de relevante aktører på området. Netværket foreslås opbygget omkring en offentlig privacy-hjemmeside og et ekstranet, hvor særligt interesserede kan melde sig. Det foreslås, at der blandt netværkets deltagere udpeges en styregruppe, som har ansvar for at netværket løbende stimuleres med nye opgaver.

4.1.3 Fokus på privacy via national privacy-pris og privacy-konference

Et andet væsentligt bidrag, udover tiltag til kompetenceløft af borgernes viden vedrørende privacy, er skabelse af opmærksomhed gennem events og medier. En måde at få denne opmærksomhed på er ved at arrangere større events, samt ved for eksempel prisuddeling at sikre, at såvel private som offentlige initiativer har fokus på privacy.

¹² <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/filarkiv/privacy/Arbejdsdokument%20-%20Vejledning%20%28PETS%29.pdf>

¹³ <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/beskyttelse-af-privatlivssferen-2/privacy-forum>

Arbejdsgruppen *Awareness anbefaler* stiftelse af en **national privacy-pris og afholdelse af en privacy-konference**. Prisen foreslås givet til en forsker, en samfundsdebattør eller en innovativ virksomhed på privacy-området, mens konferencen, gerne med international deltagelse, skal være med til at sikre opmærksomhed fra såvel pressen som det politiske system. Privacy-konferencen vil kunne holdes i regi af DI/ITEK, og henvende sig til virksomheder, det offentlige og forsknings- og universitetsmiljøer. Konference og pris bør støttes økonomisk af Videnskabsministeriet.

Det anbefales endvidere, at Videnskabsministeriet udvikler en strategi for at sikre tilstrækkelig viden og awareness blandt forskere, udviklere, det politiske system, kunder i den offentlige sektor og virksomheder i den private sektor.

4.2 Eksisterende initiativer

Der er allerede taget initiativer, der har til formål at styrke opmærksomheden omkring privacy. I regi af IT- og Telestyrelsen er der på www.it-borger.dk og på www.itst.dk offentliggjort en række artikler omhandlende privacy. Artiklerne fører borgeren igennem rettigheder, muligheder, risici og relevant lovgivning. Netsikker nu!-kampagnerne, som gennemføres af Videnskabsministeriet, går ligeledes hvert år ud med fokus på en specifik målgruppe med et budskab om it-sikkerhed. Således har der for eksempel været sat fokus på, hvordan man anvender sine kreditkort på nettet i forbindelse med e-handel, samt hvornår og hvilke personlige oplysninger, man kan forvente at skulle afgive i denne forbindelse. Det er gruppens anbefaling, at fremtidige tiltag i endnu højere grad skal behandle privacy-relaterede problemstillinger.

IT- og Telestyrelsen

For så vidt angår myndighedernes fokus henvises til den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi for 2007-2010, hvori der indgår et initiativ om fortsat at fremme privacy-hensyn i udviklingen af den offentlige forvaltning¹⁴, samt til iværksatte initiativer under grupperne *Forskning og Innovation*, samt *Regulering og arkitektur* i dette katalog (afsnit 6.2 samt 5.2).

I forhold til virksomheder henvises til guiden "God Privacy Praksis" udgivet af ITEK og Dansk Industri¹⁵. Af private initiativer kan ydermere nævnes www.privacyforum.dk, som er en hjemmeside der omhandler privacy og privacy-relaterede problemstillinger og emner. Initiativtagerne har siddet med i arbejdsgrupperne under Privacy Forum.

5 Arbejdsgruppen *Regulering og arkitektur*

Arbejdsgruppen har drøftet offentlige myndigheders regulering og it-arkitektur i forhold til privacy på to niveauer. Det drejer sig dels om de overordnede principper og mål for god privacy-praksis, samt om de konkrete arkitektur-principper for privatlivsbeskyttelse i offentlige og private tjenester. Angående sidstnævnte har holdningen især været, at sikkerhed ikke er noget, man kan inddrage efterfølgende uden det bliver dyrt, dårligt og besværligt. Det er derfor vigtigt at inddrage privacy-hensyn så tidligt som muligt. Forudsætningen for

¹⁴ <http://modernisering.dk/da/projekter/>

¹⁵ http://itst.dk/static/Privacyportal/God_Privacy_Praksis.pdf

konkrete løsningsforslag har ydermere været en afvejning mellem borgerens rettigheder over for hensynet til myndighedernes effektivitet.

5.1 Arbejdsgruppens anbefalinger

Følgende skitserer arbejdsgruppens anbefalinger.

5.1.1 Nedsættelse af en tværoffentlig arkitekturgruppe til udarbejdelse af en referencemodel for privacy

Udgangspunktet for principper for privacy er Den Europæiske Menneskeretskonvention, der er integreret i dansk ret.

Baseret på dette anser gruppen fem hovedprincipper for god privacy-praksis:

- Borgeren har kontrol med egne data og identiteter.
- Formålsbestemt indhentelse og anvendelse af personoplysninger fra myndighedernes side.
- Uafhængig kontrol med anvendelse af personfølsomme data.
- Effektiv klageadgang for borgeren.
- Myndighederne er forpligtet til at udforme privacy-politik.

IT- og Telestyrelsen

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der nedsættes en tværoffentlig arkitekturgruppe, der på baggrund af ovenstående principper skal udarbejde tværoffentlige vejledende retningslinier i form af en referencemodel for privacy.

Referencemodellen bør definere privacy, beskrive it-arkitekturrammerne for privacy, samt integreres i de kritiske processer i offentlige indkøb og infrastrukturinvesteringer, hvor problemerne skabes. Referencemodellen bør endvidere tage udgangspunkt i, at borgerne har kontrol med egne data og identiteter. Dette kan efter gruppens anbefalinger ske på flere måder - f.eks. gennem anvendelse af forskellige nyere teknologiske løsninger (PET), klassifikation af data, adgangskontrol, pseudonymisering samt vurdering og anvendelse af arbejdsgange der tager hensyn til borgernes privacy. Der lægges også vægt på inddragelsen af eksisterende lov om persondata, effektiv klageadgang for borgeren samt teknologiens aktuelle stade – herunder Privacy Enhancing Technologies.

Konkret kan arbejdet tage udgangspunkt i EU-kommissionens meddelelse om Privacy Enhancing Technologies, OECD's guidelines på området, IT-sikkerhedspanelet's anbefalinger om privacy og anbefalingerne fra Privacy Forum. Tillige bør det igangværende arbejde omkring ISO/IEC standard 29100 *A Privacy Framework* inddrages. ISO/IEC 29100 bygger på standarden ISO/IEC 27002 *Code of Practice for Information Security*, som DS 484 baserer sig på. Ved en inddragelse af ISO/IEC 29100 vil hensynet til DS484 således også kunne sikres.

Arbejdsgruppen bør udarbejde en tidsplan for gennemførelsen af arbejdet, herunder milepæle hvor gruppens arbejde og resultater diskuteres bredt og sammenholdes med de bedste internationale privacy-projekter. Sidstnævnte kunne for eksempel ske på en årlig privacy konference (se afsnit 4.1.3), samt ved

inddragelse af resultaterne fra PRIME¹⁶, PRISE¹⁷ og HYDRA¹⁸ projekterne, der pågår i EU regi. Arkitekturgruppen bør ligeledes beskrive, hvorledes de tværoffentlige retningslinier for privacy sikres indflydelse i den offentlige implementering af digital forvaltning. Dette kunne for eksempel gøres ved at inkludere retningslinierne i de fælles arkitekturkrav for moderniseringen af den offentlige administration. Endelig bør der udpeges læringsområder med central relevans for integrationen af privacy-hensyn, herunder identifikation af spydspidsprojekter, hvor retningsliniernes operationalitet og effekt gennemprøves. Et oplagt projekt herunder kunne f.eks. være arkitekturen bag et borgerkort.

5.1.2 DS484 inddragelse og koordinering i privacy arbejdet

Som konkret bud på it-arkitektur, der muliggør implementeringen af de nævnte overordnede principper, har arbejdsgrupperne drøftet brugen af sikkerhedsstandard DS484¹⁹.

IT- og Telestyrelsen

DS484 er et teknologineutralt rammeværk for styring af informationssikkerheden og ikke en sikringsforanstaltning i sig selv. Den anviser processer til at sikre fortrolighed, integritet og tilgængelighed i omgangen med informationer, men giver ingen eller få retningslinier for, hvorledes autoriserede brugere må anvende den information, de har adgang til. DS484 indeholder krav om risikovurdering, inddragelse af lovkrav i tilrettelæggelsen af sikkerheden, klassifikation mv., men gør det som sikkerhedsramme nødvendigt med en konkret vurdering af, hvilke informationer, der skal beskyttes i hvert enkelt tilfælde.

De relevante behandlingsprincipper for persondatabehandling er reguleret ved persondataloven og følger derfor Datatilsynets praksis.

På baggrund af ovenstående anbefaler arbejdsgruppen derfor, at der i regi af IT- og Telestyrelsen igangsættes et arbejde med at sikre, at hensynet til privacy bliver opprioriteret i arbejdet med DS484. Det skal i den forbindelse sikres, at der er sammenhæng mellem DS484 som processtandard, og de behandlingsprincipper som udgøres af persondataloven, datatilsynets praksis og relevante EU-direktiver. Endvidere skal sikres konsistens i arbejdet og implementeringen vedrørende privacy-aspekter i DS484 og arbejdet i den anbefalede tværoffentlige arkitekturgruppe. Ved i dette arbejde at støtte sig til den igangværende ISO/IEC standard 29100 A *privacy framework* sikres en konsistens med serien af ISO/IEC 27000 standarder. Dette vil dels bevirke at DS 484 opretholder sin relevans og aktualitet samtidigt med, at internationale interesser tilgodeses for de mange danske virksomheder som også har valgt DS 484, men som samtidigt har betydelige internationale forretningsrelationer.

¹⁶ Se mere på: <https://www.prime-project.eu/>

¹⁷ Teknologirådet deltager bl.a. i PRISE relaterede aktiviteter. Se mere på projektets egen hjemmeside på: <http://www.prise.oew.ac.at/>

¹⁸ Se mere på: <http://www.hydra.eu.com>

¹⁹ IT- og Telestyrelsen har indgået en aftale med Dansk Standard om brug af sikkerhedsstandard DS484 i staten. Aftalen giver alle statsinstitutioner ret til at benytte DS 484 i forbindelse med institutionernes sikkerhedsarbejde (Kilde: http://www.it-sikkerhedsportalen.dk/portal/page/pr06/IT_SIKKERHED)

5.2 Eksisterende initiativer

I regeringens strategi for digital forvaltning 2007-2010 er der i forbindelse med høringsrunden og i forlængelse af arbejdet i Privacy Forum blevet tilføjet et initiativ til *nedsættelse af en tværoffentlig arbejdsgruppe* for fortsat at fremme privacy-hensyn i udviklingen af den tværoffentlige sagsbehandling. Arbejdet skal tage sit udgangspunkt i Privacy Forums og It-sikkerhedspanelets anbefalinger²⁰.

IT- og Telestyrelsen har i 2007 udarbejdet udkast til styrelsens interne strategi for privacy. Arbejdet omkring praktisk implementering og anvendelse af denne strategi er igangværende. Koordinering med DS484 arbejdet er indeholdt i dette arbejde.

6 Arbejdsgruppen *Forskning og innovation*

Privacy bliver ofte nævnt i forbindelse med brugen af IKT. Problemstillinger omkring privacy går dog på tværs af teknologi og strækker sig over samfundsfaglige, juridiske og humanistiske fagområder. Privacyforskningen skal kunne favne denne alsidighed, og må derfor som udgangspunkt være tværvidenskabelig, teknologineutral, fri og uafhængig med forankring i både universiteter og erhvervsliv.

IT- og Telestyrelsen

Arbejdsgruppen *Forskning og innovation* under Privacy Forum har arbejdet med privacyforskning og -innovation fra fire forskellige vinkler. Det drejer sig om:

- 1) Privacy awareness blandt forskere,
- 2) identifikation af områder for forskning i privacy,
- 3) finansiering af privacyforskning, samt
- 4) organisering og netværk

Generelt bemærkes, at gruppens indstilling er, at forskning i privacy skal styrkes. Derudover skal privacyforskning bidrage med ny viden på området og have fokus på PET-teknologier. Endelig bør privacyforskningen se på trade-offs mellem privacy og it-sikkerhed, såfremt et sådan eksisterer²¹.

Gruppen har endvidere ikke set det som sin opgave at organisere eller omstrukturere forskningsrammeverket i Danmark. Følgende anbefalinger, der omhandler finansiering, er derfor kun skitseret udefra et overordnet synspunkt under eksisterende bevillingsværk.

²⁰ Kilde: <http://modernisering.dk/da/projekter/>

²¹ Se It-sikkerhedspanelets anbefalinger vedrørende privacy på: <http://www.itst.dk/it-sikkerhed/privacy/beskyttelse-af-privatlivssferen-2/filer/privacy-og-privacy-forum/IT-sikkerhedspanelets%20anbefalinger%20vedrorende%20privacy.pdf>

6.1 Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppens anbefalinger er følgende:

6.1.1 Fokus på privacy via national privacy-pris og privacy-konference

Arbejdsgruppen tilslutter sig den i afsnit 4.1.3 nævnte anbefaling, men peger på, at forskere og universiteter også er en målgruppe.

Arbejdsgruppen anbefaler stiftelse af en **national privacy-pris og afholdelse af en privacy-konference**. Prisen foreslås givet til en forsker, en samfundsdebattør, eller en innovativ virksomhed på privacy-området, mens konferencen, gerne med international deltagelse, skal være med til at sikre opmærksomhed fra såvel pressen som det politiske system. Privacy-konferencen vil kunne holdes i regi af DI/ITEK, og henvende sig til virksomheder, det offentlige og forsknings- og universitetsmiljøer. Konferencen bør støttes økonomisk af Videnskabsministeriet.

IT- og Telestyrelsen

Det anbefales endvidere, at Videnskabsministeriet udvikler en strategi for at sikre tilstrækkelig viden og awareness blandt forskere, udviklere, det politiske system, kunder i den offentlige sektor og virksomheder i den private sektor.

6.1.2 It-sikkerheds- og privathedsinstitut med fast bevilling

Ved gennemgangen af finansiering af privacy-forskning og organisering af et netværk, har arbejdsgruppen drøftet, hvilken type organisering der er hensigtsmæssig for at fremme forskning i privacy. Arbejdsgruppen har drøftet flere forskellige modeller, herunder:

- Et bredere, mindre forpligtende og uformelt organiseret privacy-netværk (allerede fremført i afsnit 4.1.2).
- Et mere forpligtende forskernetværk som specifikt beskæftiger sig med forskning og innovation med tilknyttet sekretariat.
- Et it-sikkerheds- og privathedsinstitut med fast bevilling og med mulighed for aktiv deltagelse i grundforskning og ansvar for uddeling af forskningsmidler.

Arbejdsgruppen anbefaler et **it-sikkerheds- og privathedsinstitut med fast bevilling og med mulighed for aktiv deltagelse i grundforskning og ansvar for uddeling af forskningsmidler**, da denne form vil sikre konsistens og forankring over tid. Dermed vil privacyforskning og resultater kunne indgå som kontinuerlig ressource i både offentlige, private og forskningsmæssige initiativer.

Et it-sikkerheds- og privathedsinstitut vil kunne bidrage med at:

- Understøtte, igangsætte og drive interdisciplinære forskningsprojekter inden for privacy, herunder fokus på sammenhængen mellem privacy og it-sikkerhed.
- Et vigtigt og relevant privacyforskningsprojekt kan eksempelvis være en kortlægning af holdninger til "privacy". Projektet skal indkredse og

- præcisere, hvilke reelle dilemmaer, der findes mellem borgernes ret til privatliv og samfundets ønske om overvågning til fællesskabets bedste.
- Sikre opmærksomhed blandt forskere og udviklere om vigtigheden af en styrket indsats for privacyforskning, herunder at få integreret privacy dimensionen i eksisterende forskningsområder.
 - Understøtte virksomheders mulighed for en "Early Movers Advantage" ved at inddrage og understøtte virksomheder i netværkets arbejde.
 - Støtte efterspørgsel efter innovative løsninger.
 - Formidle dansk og international viden om privacy til danske virksomheder og myndigheder.
 - Støtte dansk deltagelse i internationale privacy-projekter ved virksomheder, forskningsinstitutioner og myndigheder.

Til finansiering af forskningsprojekter kan der søges midler under EU's rammeprogram, fra de faglige forskningsråd og i det omfang, det er fagligt relevant, fra programmer under Det Strategiske Forskningsråd. Hvad angår udviklings- og innovationsprojekter findes det naturligt at undersøge, om disse kan finansieres af Rådet for Teknologi og Innovation. Sammensætning af deltagerkredsen, samt fastlæggelse af den konkrete finansiering udestår.

IT- og Telestyrelsen

Privacy Forum anbefaler derudover, at Videnskabsministeriet støtter eksisterende initiativer inden for forskning og innovation i forbindelse med privacy, herunder European Privacy Institute²².

6.1.3 Etablering af særligt målrettet forskningsprogram indenfor privacy-forskning

Arbejdsgruppen vurderer, at for at få igangsat forskning på internationalt niveau, samt øget samarbejdet mellem forskning, offentlige og private institutioner på området er det nødvendigt at målrette midler til forskningen.

*Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der **etableres et særligt målrettet forskningsprogram inden for privacy-forskning**. Udmøntningen af et sådant program bør **ligge i Det Strategiske Forskningsråd** og ske i overensstemmelse med Rådets normale udmøntningspraksis og strategiske kvalitetskrav.*

6.2 Eksisterende initiativer

Netværket "The European Privacy Institute"²² blev etableret i december 2006 som følge af en EU Workshop om "ICT for Trust and Confidence" afholdt i Bruxelles i januar 2006. The European Privacy Institute har til formål at samle forskning og tiltag indenfor privacy-området, med specielt fokus på netværksaktiviteter og debatskabelse vedrørende identitetsstyring. Instituttet er uafhængigt, selvfinansieret og drives p.t. på frivillig basis af Frederik Kortbæk.

Den 10. oktober 2007 blev Dansk Privacy Netværk etableret med det formål at synliggøre og samle privacy forskningen med henblik på koordination, kompetenceafdækning og fælles initiativer i forhold til myndigheder, industri og

²² <http://www.privacyinstitute.eu/>

offentligheden generelt set. Enhver forsker med tilknytning til et universitet, sektorforskningsinstitution eller anden organisation kan blive medlem af netværket. Dansk Privacy Netværk består for nuværende af 15 forskere for stort set alle danske universiteter samt har et par forskningsinstitutter, herunder Danish Biometrics, tilknyttet. Koordinatorer for netværket er Charlotte Bagger Tranberg, Ålborg Universitet, samt Frederik Kortbæk fra Danish Biometrics.

I regeringens strategi for digital forvaltning 2007-2010 er der i forbindelse med høringsrunden og i forlængelse af arbejdet i Privacy Forum blevet tilføjet et initiativ til *nedsættelse af en tværoffentlig arbejdsgruppe* for fortsat at fremme privacy-hensyn i udviklingen af den tværoffentlige sagsbehandling. Arbejdet skal tage sit udgangspunkt i Privacy Forums og It-sikkerhedspanelets anbefalinger²³, og arbejdsgruppen skal således medhjælpe til en samlet strategi for awareness på området.

IT- og Telestyrelsen

²³ Kilde: <http://modernisering.dk/da/projekter/>

7 Arbejdsgruppernes sammensætning

Forskning og Innovation (Privacy Forum)

- Allan Bo Rasmussen, Zebranet.
- Frederik Kortbæk, Danish Biometrics.
- Henning Mortensen, ITEK/Dansk Industri.
- Henrik Biering, Netamia.
- Stephan Engberg, Priway.
- Mikael Hertig, Nensome.
- Niels Christian Juul, RUC.
- Leif Limkilde Bloch, HK/Danmark.

Herudover har Birthe Schouby, Forskning og Innovationsstyrelsen, deltaget som ressourceperson for gruppen.

IT- og Telestyrelsen

Regulering og Arkitektur (Privacy Forum)

- Henning Mortensen, ITEK/Dansk Industri.
- Henrik Biering, Netamia.
- Stephan Engberg, Priway.
- Rikke Frank Jørgensen / Birgitte Kofod Olsen, The Danish Institute for Human Rights.
- Allan Bo Rasmussen, Zebranet.
- Niels Christian Juul, RUC.
- Jørn Guldberg, Ingeniørforeningen i Danmark.
- Leif Limkilde Bloch, HK/Danmark.
- Marianne Just Mortensen, Danske Regioner.
- Villy Jacobsen, Parkegaard & Kristensen Sikkerhed.
- Torsten Friis, KMD A/S
- Mikael Hertig, Nensome.
- Niels Madelung, Dansk Standard.

Internationalt (Privacy Forum)

- Frederik Kortbæk, Danish Biometrics.
- Christian Wernberg-Tougaard, Unisys.
- Henning Mortensen, ITEK/Dansk Industri.
- Stephan Engberg, Priway.
- Leif Limkilde Bloch, HK/Danmark.
- Mikael Hertig, Nensome.
- Jens Møller, Dansk IT.
- Niels Madelung, Dansk Standard

Awareness (ITEK/Dansk Industri)

- Allan Bo Rasmussen, Zebranet
- Bjørn Standhart, Siemens
- Kim Mikkelsen, Microsoft
- Paul Robson, Microsoft
- Stephan Engberg, RFIDsec

- Henrik Granau, RFIDsec
- Arne Rask, Logisys
- Mikael Hertig, Nensome
- Karsten Rosgaard, GN
- Agnete Sigurd, Forbrugerrådet
- Anette Høyrup, Forbrugerrådet
- Rikke Frank Jørgensen, Human Rights
- Per Verdelin, TDC
- Villy Jacobsen, P&K sikkerhed
- Peter Kruse, CSIS
- Birgitte Mikkelsen, Finansrådet
- Brian Birkvald, IBM
- Niels Christian Juul, RUC
- Freddie Drewsen, Forsvaret
- Ulrich Østergaard, Unispeed
- Ole Jeppesen, FTF
- Per Henriksen, PROSA
- Peter Ussing, PROSA
- Jørn Guldberg, Ingeniørforeningen
- Jóannes Jørgen Gaard, Ingeniørforeningen
- Torben Andressen Lindhardt, Dansk Metal
- Ib Tolstrup, TI
- Martin Kiær, WM Data
- Morten Djernæs, Pamci
- Ida Leisner, Teknologirådet
- Claus Juul, Amnesty International
- Brigitte Kammersgaard, Saxo Bank
- Henning Mortensen, ITEK
- Henrik Biering, Netamia
- Preben Andersen, Uni-C, CERT
- Leif Limkilde Bloch, HK
- Ellen Bastholm, Bastholm
- Christian Wernberg-Tougaard, Unisys
- Torben Olander, Studerende (journalist)
- Einar Petersen, Studerende (fra PROSA)
- Frederik Kortbæk, DBRPC
- Niels Madelung, Dansk Standard

IT- og Telestyrelsen